

Andel barn och elever i fristående skolor och förskolor – Lägesrapport mars 2014

Gymnasieskolan – oförändrad andel elever väljer fristående skolor

Det totala antalet elever i gymnasieskolan fortsätter att minska fram till och med läsåret 2015/16, varefter den demografiska kurvan vänder uppåt igen. I några län har det redan skett. Utvecklingen ser däremot mycket olika ut på de olika programmen i gymnasiet. Det framgår av en jämförelse av antalet elever i år 1 mellan läsåren 2012/13 och 2013/14 med grund i Skolverkets statistik (se bilaga 1).

Av eleverna i årskurs 1 på gymnasiet är andelen som går på fristående skolor oförändrad mellan läsåren 2012/13 och 2013/14. Det är alltså en lika stor andel av de nya eleverna som valt en utbildning på en fristående skola 2013/14 som 2012/13.

2013/2014 är det första läsåret där samtliga elever går i den nya gymnasieskolan, förutom det mindre antal som kan dröja sig kvar för att genom ett extra år slutföra sin utbildning. Därför ger en jämförelse av antalet elever i årskurs 1 den tydligaste indikationen kring utvecklingen inom gymnasieskolan de närmaste åren.

Gymnasieprogram

Mellan läsåren 2012/13 och 2013/14 har en större andel elever valt fristående skolor på 18 av 25 program i år 1. Andelen minskar på sex program och på ett program är andelen oförändrad.

Program där fristående gymnasieskolor ökat sin andel av eleverna med mer än 1 procentenhet:

Naturbruksprogrammet,	+3,2 procentenheter
Humanistiska programmet,	+3,0 procentenheter
Industri tekniska programmet,	+2,7 procentenheter
Programinriktat individuellt val,	+2,4 procentenheter
International Baccalaurate,	+2,4 procentenheter
Naturvetenskapliga programmet,	+2,1 procentenheter
Preparandutbildning,	+1,8 procentenheter
Fordons- och transportprogrammet,	+1,4 procentenheter

De program där fristående gymnasieskolor minskat sin andel av eleverna mer än 1 procentenhet:

Hotell- och turismprogrammet,	-2,6 procentenheter
Ekonomiprogrammet,	-1,7 procentenheter
Restaurang- och livsmedelsprogrammet,	-1,3 procentenheter
Handels- och administrationsprogrammet,	-1,0 procentenheter
Samhällsvetenskapliga programmet,	-1,0 procentenheter

Hantverksprogrammet är det program där störst andel av eleverna valt en fristående skola. Där går 51,3 procent av eleverna på en fristående skola.

Andelen elever på teoretiska program som väljer fristående gymnasium ökar något, från en andel på 27,8 till 27,9 procent. Indikationerna inför hösten 2014 är att trenden fortsätter uppåt och förstärks.

Trots totalt sett sjunkande elevkullar ökar det absoluta antalet elever i år 1 på 10 program för de fristående skolorna. I kommunala skolor ökar elevantalet på 3 program.

Total andel i gymnasiet

2012/13 gick 91 537 av totalt 351 642 (26,0 procent) elever i fristående gymnasieskolor. Läsåret 2013/14 går 85 076 av totalt 330 196 (25,8 procent) i fristående skolor. Andelen elever i fristående gymnasieskolor minskar därmed med 0,2 procentenheter mellan dessa år. Läsåret 2012/13 minskade andelen elever i år 1 för första gången, från 24,7 procent 2011/12 till 24,1 procent 2012/13. Den minskningen har dock inte fortsatt, utan andelen elever i år 1 ligger kvar på 24,1 procent för läsåret 2013/14.

Förändringen är mindre än väntat med tanke på att intresset för yrkesprogram har sjunkit kraftigt. Fristående gymnasieskolor har sedan ett par år dragit ner på utbudet av yrkesprogram. Preliminära uppgifter visar att yrkesprogrammen har minskat från 66 procent till 39 procent av friskolornas totala utbildningsutbud sedan införandet av den nya gymnasieskolan (Gy -11) (se bilaga 2 för tabell).

Eftersom en generell förflyttning sker i ansökningar från yrkesprogram till teoretiska program, och friskolor i allt högre grad erbjuder teoretiska program, ger det skäl att anta att den totala andelen elever som väljer fristående gymnasier kommer fortsätta att öka framöver.

De demografiska förändringarna slår tydligt igenom. I Stockholm har andelen elever i fristående gymnasier i år 1 ökat från 50,3 till 52,7 procent mellan läsåren 2012/13 och 2013/14. Inför hösten 2014 ökar även friskolornas andel förstahandsval i exempelvis Malmö och Göteborg.

Grundskolan och förskolan – andelen hos fristående aktörer ökar stadigt

I grundskolan växer nu elevkullarna och andelen som går i fristående grundskolor ökar också kontinuerligt. Läsåret 2012/13 gick 13,3 procent av grundskoleeleverna i en fristående skola. Preliminära siffror visar att andelen ökat något till läsåret 2013/14.

Av de nya eleverna i grundskolan går en allt större del i fristående grundskolor. De preliminära uppgifterna visar att 9,9 procent av förskoleklassens elever går i en fristående skola läsåret 2013/14, jämfört med 9,6 procent 2012/13. I årskurs 1 går 10,6 procent av eleverna i en fristående grundskola enligt de preliminära uppgifterna för 2013/14. 2012/13 var motsvarande siffra 10,3 procent. För högstadiet, år 7-9, där fristående grundskolor har sin tyngdpunkt, var andelen 16,0 procent 2011/12 och 17,0 procent 2012/2013. Preliminära siffror för 2013/14 är 17,8.

Också i förskolan växer andelen barn i fristående verksamheter. Hösten 2012 gick 19,7 procent av barnen i förskolan i en fristående förskola. För 2013 har det ökat till 19,9 procent. Andelen har ökat kontinuerligt sedan den första upprättade statistiken. (Se utveckling i bilaga 3)

Analys av utvecklingen i hela friskolesektorn

Vår analys är att förändringarna på gymnasiet främst beror på att allt färre väljer yrkesprogram och att det totala antalet elever fortfarande sjunker. Fristående skolor har medvetet anpassat och minskat sitt utbud av yrkesprogram, men ökar nu i stället sin andel på flera teoretiska gymnasieprogram. Den totala bilden ger att friskolesektorn från förskola till gymnasiet fortsätter att växa som andel av skolväsendet. Framför allt är utvecklingen stark i grundskolan och i de regioner där årskullarna ökar.

När förskjutningen i utbud från yrkesprogram till teoretiska program har stabiliserat sig förväntas fristående gymnasieskolor fortsätta öka. De allt högre andelarna i grundskolans tidigare år samt i högstadiet ger skäl att anta att andelen elever successivt totalt kommer att öka även där under de närmaste åren.

Den generella demografiska utvecklingen påverkar utvecklingen av andelen elever i fristående skolor. Eftersom elevprognos tas med i Skolinspektionens och kommunernas bedömningar vid ansökan om att starta nya verksamheter påverkar det antalet nya tillstånd. Vid en övergående negativ demografisk utveckling för en viss åldersgrupp är det därför naturligt att andelen som går i friskolor stabiliserar sig under övergångsperioden då mycket få nya godkännanden ges. När årskullarna ökar förväntas antalet nya skolor som får godkännande åter öka med en ökad andel av eleverna som följd.

Bilaga 1

Elevförändring i gymnasieskolan år 1 mellan 2012/13 och 2013/14, procentenheter

	Antal elever i år 1				Andel elever i fristående skolor i år 1		
	Kommunal		Fristående		2012/13	2013/14	Förändring i procent- enheter
	2012/13	2013/14	2012/13	2013/14			
Totalt	95082	91472	30135	28981	24,1%	24,1 %	0,0
Yrkesprogram	26880	25037	9961	9413	27,0%	27,3 %	+0,3
Barn- och fritid (BF)	2559	2547	519	529	16,9%	17,2 %	+0,3
Bygg- och anläggning (BA)	4227	3730	901	802	17,6%	17,7 %	+0,1
El- och energi (EE)	3636	3414	1623	1552	30,9%	31,3 %	+0,4
Fordons- och transport (FT)	3142	3004	718	751	18,6%	20,0 %	+1,4
Handels- och administration (HA)	2026	1925	810	731	28,6%	27,5 %	-1,0
Hantverk (HV)	1501	1279	1569	1348	51,1%	51,3 %	+0,2
Hotell- och turism (HT)	1007	996	345	296	25,5%	22,9 %	-2,6
Industri tekniska (IN)	1313	1059	655	595	33,3%	36,0 %	+2,7
Naturbruk (NB)	1618	1460	1312	1347	44,8%	48,0 %	+3,2
Restaurang- och livsmedel (RL)	2112	1962	374	313	15,0%	13,8 %	-1,3
VVS- och fastighet (VF)	987	862	403	380	29,0%	30,6 %	+1,6
Vård- och omsorg (VO)	2457	2526	685	724	21,8%	22,3 %	+0,5
Riksrekryterande utbildningar (RX)	295	273	47	45	13,7%	14,2 %	+0,4
Högskoleförberedande program	47366	45538	18280	17643	27,8%	27,9 %	+0,1
Ekonomi (EK)	7143	7947	3234	3316	31,2%	29,4 %	-1,7
Estetiska (ES)	5683	4893	3534	3309	38,3%	40,3 %	+2,0
Humanistiska (HU)	907	699	129	128	12,5%	15,5 %	+3,0
Naturvetenskap (NA)	11518	10862	3041	3234	20,9%	22,9 %	+2,1
Samhällsvetenskap (SA)	14575	13735	5708	5126	28,1%	27,2 %	-1,0
Teknik (TE)	6509	6426	2504	2376	27,8%	27,0 %	-0,8
International Baccalaurate (IB)	1031	976	130	154	11,2%	13,6 %	+2,4
Introduktionsprogram	20836	20897	1894	1925	8,3%	8,4 %	+0,1
Preparandutbildning (IMPRE)	2180	1713	290	268	11,7%	13,5 %	+1,8
Programinriktat individuellt val (IMPRO)	2611	2319	742	752	22,1%	24,5 %	+2,4
Yrkesintroduktion (IMYRK)	2756	2534	628	612	18,6%	19,5 %	+0,9
Individuellt alternativ (IMIND)	5711	5328	136	179	2,3%	3,3 %	+0,9
Språkin introduktion (IMSPR)	7578	9003	98	114	1,3%	1,3 %	0,0

Källa: Skolverket, SIRIS

Bilaga 2

Yrkesprogrammets andel av hela utbildningsutbudet.

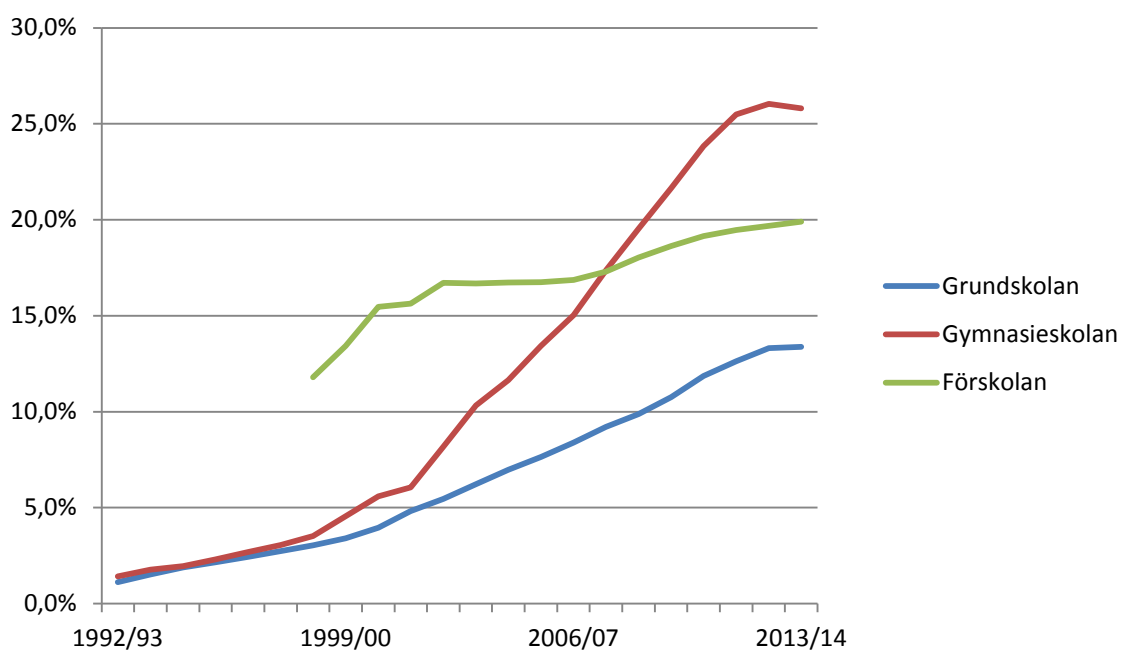
	2013/14 åk 1,2,3 (Gy-11)			2012/13 åk 3 (-94)			2011/12 åk 3 (-94)			2010/11 åk 3 (-94)		
	Totalt	Yrkes	%	Totalt	Yrkes	%	Totalt	Yrkes	%	Totalt	Yrkes	%
Antal program fristående	1731	683	39 %	1175	778	66 %	1081	726	67 %	939	557	59 %
Antal programskolor offentliga	3677	2124	58 %	3037	1522	50 %	2726	1479	54 %	2727	1422	52 %

Källa: Skolverket, SIRIS

2013/14 gäller uppgifterna nya gymnasieskolan (Gy -11) och samtliga årskurser, 1-3. Antal program avser program med registrerade elever i Skolverkets skolregister i januari 2014. För övriga år gäller uppgiften program med i Siris registrerade genomsnittliga betyg i årskurs 3, dvs enligt 1994 års läroplan.

Bilaga 3

Utveckling av andel elever i fristående förskolor och skolor. För grundskolan redovisas preliminära siffror för 2013/14.

Källa: Skolverket, SIRIS och Skolregister januari 2014